

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

คำและระบบคำ ในภาษาไทย

*** เนื้อหาในสื่อนี้ เรียบเรียงขึ้นใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาเท่านั้น
สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามทำซ้ำ ดัดแปลง หรือคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งและห้ามส่งต่อ
นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

โดย อ.สุภคริช สุรณภิญโญ



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. ความหมายของคำและหน่วยคำ

1) ความหมายของคำ (word)

อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555:1) ได้ให้ความหมายว่า คำ หมายถึง หน่วยย่อยที่สุดในภาษาที่เจ้าของภาษารู้จักและใช้ในการพูดและเขียน คำเป็นหน่วยภาษาที่สามารถใช้ตามลำพังเพื่อสื่อสารได้

ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ (2558:90) ให้นิยามว่า คำ (word) เป็นรูปอิสระที่เล็กที่สุดในภาษา (minimal free from) รูปอิสระหมายความว่าไม่ได้เกิดในสภาพที่ยึดติดกับคำอื่น ๆ กล่าวคือสามารถปรากฏโดยลำพังได้

จรัลวิไล จรุงโรจน์ (2548:103) ให้ความหมายว่า คำ หมายถึงหน่วยอิสระที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย ดังนั้นหน่วยใด ๆ จะเป็นคำได้ต้องมีคุณสมบัติครบ 3 ประการ คือ 1) อยู่เป็นอิสระได้ 2) เล็กที่สุดแบ่งแยกให้เล็กลงกว่านี้ไม่ได้ และ 3) มีความหมาย



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. ความหมายของคำและหน่วยคำ

กล่าวโดยสรุป

คำ หมายถึง หน่วยทางภาษาที่ปรากฏได้โดยลำพัง
และมีความหมาย



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. ความหมายของคำและหน่วยคำ

2) ความหมายของหน่วยคำ (morpheme)

จินดา เสงสมบูรณ์ (2543: 141) กล่าวว่า หน่วยคำ หมายถึง หน่วยที่เล็กที่สุดในภาษาซึ่งมีความหมายและความหมายของหน่วยคำนี้จะคงเดิมเสมอ ไม่ว่าหน่วยคำนั้นจะปรากฏอยู่ที่ใดในประโยค

ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ (2558:91-91) นิยามความหมายของหน่วยคำไว้ว่า คือ หน่วยทางภาษาที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย (the smallest meaningful unit) ไม่อาจแยกให้เล็กต่อไปได้ โดยที่แต่ละส่วนยังมีความหมายอยู่ได้ หน่วยคำอาจปรากฏโดยลำพังคือเท่ากับเป็นคำ ๆ หนึ่ง หรือเป็นส่วนของคำนั้นคือประกอบกับหน่วยคำอื่น ๆ เกิดเป็นคำขึ้น



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. ความหมายของคำและหน่วยคำ

2) ความหมายของหน่วยคำ (morpheme)

สุนันท์ อัญชลีนุกูล (2547: 3) ให้ความหมายไว้ว่า หน่วยคำ คือหน่วยที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ **หน่วยคำอิสระ (free morpheme)** ซึ่งปรากฏตามลำพังได้ และ **หน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme)** ซึ่งปรากฏตามลำพังไม่ได้

กล่าวโดยสรุป หน่วยคำ คือหน่วยทางภาษาที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมาย และหากพิจารณาว่า คำกับหน่วยคำต่างกันอย่างไร สรุปได้ว่า หน่วยคำ อาจเป็นอิสระหรือเกิดตามลำพังได้หรืออาจเป็นประเภทไม่อิสระคือเกิดตามลำพังไม่ได้ ในขณะที่ คำ ต้องเป็นหน่วยอิสระเสมอ



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

1. ความหมายของคำและหน่วยคำ

หากพิจารณาเฉพาะหน่วยที่มีความหมาย หน่วยทางภาษาจะเริ่มจากหน่วยคำ และหน่วยที่ใหญ่กว่าเรียงลำดับขึ้นไป ได้แก่

คำ > วลี > ประโยค > ภาษาระดับข้อความ
(ปริจเฉท สัมพันธสาร ข้อความต่อเนื่องวาทกรรม)



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

2. ลักษณะของหน่วยคำ

วัลยา ช้างขวัญยืน และคณะ (2549: 15-19 อ้างถึงใน ไศรยา วิมลสถิตพงษ์, 2558 : 56-57) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของหน่วยคำไว้ ดังนี้

1) หน่วยคำเป็นหน่วยที่มีความหมาย ตัวอย่างเช่น

- เขาค้มกาแฟเป็นประจำ
- กาบิณมาเกาะที่หลังคาบ้าน
- เขาเทน้ำจากกาลลงในแก้ว
- อย่ากาคะแนนให้พวกซื้อเสียง



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

2. ลักษณะของหน่วยคำ

วัลยา ช้างขวัญยืน และคณะ (2549: 15-19 อ้างถึงใน ไสริยา วิมลสถิตพงษ์, 2558 : 56-57) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของหน่วยคำไว้ ดังนี้

2) หน่วยคำเป็นองค์ประกอบย่อยของคำ หากวิเคราะห์องค์ประกอบของคำจะได้ องค์ประกอบย่อย ถ้าองค์ประกอบย่อยเป็นหน่วยที่มีความหมายก็เรียกว่า หน่วยคำ คำหนึ่งคำต้องมีองค์ประกอบเป็น หน่วยคำอย่างน้อย 1 หน่วยเสมอ ส่วนจำนวนสูงสุดของหน่วยคำที่สามารถประกอบเข้าเป็นคำคำเดียวในแต่ละภาษามีจำนวนไม่เท่ากัน ในภาษาไทยคำมีหน่วยคำเป็นองค์ประกอบได้ 1-4 หน่วย คำที่มีหน่วยคำมากกว่า 5 หน่วย มักเป็นศัพท์ทางวิชาการ ศัพท์บัญญัติ ชื่อเฉพาะหรือ ราชาศัพท์ ตัวอย่างเช่น



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

2. ลักษณะของหน่วยคำ

- คำที่มีหน่วยคำ 1 หน่วย > ตา แมลง กะทัดรัด สังกะสี
- คำที่มีหน่วยคำ 2 หน่วย > ตาขาว (ตา-ขาว) แมลงวัน (แมลง-วัน)
- คำที่มีหน่วยคำ 3 หน่วย > ทองคำขาว (ทอง-คำ-ขาว) นักการเมือง (นัก-การ-เมือง)
- คำที่มีหน่วยคำ 4 หน่วย > ตัวสัญญาใช้เงิน (ตัว-สัญญา-ใช้-เงิน)
- คำที่มีหน่วยคำ 5 หน่วย > ผู้รับเหมาก่อสร้าง (ผู้-รับ-เหมา-ก่อ-สร้าง)
- คำที่มีหน่วยคำ 6 หน่วย > ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท (ใต้-ฝ่า-ละออง-ธุลี-พระ-บาท)



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

2. ลักษณะของหน่วยคำ

3) หน่วยคำอาจเป็นเพียงหน่วยเสียงเดียวหรือเป็นพยางค์ก็ได้ ในภาษาไทยหน่วยคำมีพยางค์อย่างน้อย 1 พยางค์ เช่น น้ำ แมว ทราบ แต่ในบางภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ หน่วยคำอาจมีเพียงหน่วยเสียงเดียว เช่น boys หน่วยเสียง /s/ หมายถึง ความเป็นพหูพจน์ เป็นต้น

4) หน่วยคำอาจมีพยางค์ได้มากกว่า 1 พยางค์ เช่น มรดก มี 3 พยางค์ เป็นต้น

5) หน่วยคำอาจมีรูปแปรได้ รูปแปรของหน่วยคำ เรียกว่า หน่วยคำย่อย (allomorph) แต่ต้องใช้ในการความหมายเดียวกัน ตัวอย่างในภาษาไทย เช่น

ว้าว	→	จ้าว
ควาย	→	ฟาย
ดิฉัน	→	อิฉัน ดิฉัน อะฉัน เตียน ฉัน



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ประเภทของหน่วยคำ

การจำแนกประเภทของหน่วยคำนั้นมีเกณฑ์ที่ใช้จำแนก 3 เกณฑ์ คือ เกณฑ์ลักษณะที่หน่วยคำปรากฏ เกณฑ์หน้าที่ของหน่วยคำ และเกณฑ์ความหมาย (ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ, 2558: 94-95) ดังนี้

1) จำแนกตามลักษณะที่หน่วยคำปรากฏ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทย่อยคือ

1.1) **หน่วยคำอิสระ** (free morpheme) คือ หน่วยคำที่สามารถปรากฏตามลำพังได้ ไม่ต้องเกาะติดกับหน่วยคำอื่น เช่น พ่อ แม่ หัว ไก่ แดง เป็นต้น

1.2) **หน่วยคำไม่อิสระ** (bound morpheme) คือ หน่วยคำที่ไม่สามารถปรากฏตามลำพังได้ แต่ต้องปรากฏร่วมกับคำอื่นเสมอ เช่น นัก ผู้ ชาว การ กร เป็นต้น



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ประเภทของหน่วยคำ

2. จำแนกตามหน้าที่ของหน่วยคำ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทย่อยคือ

2.1) หน่วยคำแกน (root) คือ หน่วยคำที่ทำหน้าที่หลักของคำและให้ความหมายสำคัญของคำที่เป็นส่วนประกอบ เช่น สอน เร็ว ต้นไม้ เป็นต้น

2.2) หน่วยคำเติม (affix) คือ หน่วยคำที่มาประกอบกับหน่วยคำแกนเพื่อทำให้เกิดคำใหม่ หรือเพื่อแสดงลักษณะทางไวยากรณ์ของคำ แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

หน่วยคำเติมหน้า / หน่วยคำเติมท้าย / หน่วยคำเติมกลาง



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ประเภทของหน่วยคำ

(1) หน่วยคำเติมหน้า หรือ อุปสรรค (prefix) คือ หน่วยคำเติมที่ปรากฏอยู่หน้าหน่วยคำแกน เช่น นักเรียน ผู้หญิง สุจริต เป็นต้น

(2) หน่วยคำเติมท้าย หรือ ปัจจัย (Suffix) คือ หน่วยคำเติมที่ปรากฏอยู่ท้ายภายในหน่วยคำแกน เช่น พิธีกร เสรีภาพ วัตถุนิยม เป็นต้น

(3) หน่วยคำเติมกลาง หรือ อาคม (infix) คือ หน่วยคำเติมที่ปรากฏแทรกอยู่ในหน่วยคำแกน เช่น

เกิด	→	กำเนิด
ตาย	→	ทำนาย
เดิน	→	ดำเนิน



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

3. ประเภทของหน่วยคำ

3) จำแนกตามความหมาย แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

3.1) หน่วยคำบอกเนื้อหา (Content morpheme) คือ หน่วยคำที่มีความหมายถึง “สิ่งอาการ การกระทำ คุณสมบัติ ลักษณะอาการ” ในภาษาคำโดด เช่น ภาษาไทย หน่วยคำบอก เนื้อหามักเป็นหน่วยคำแกนอิสระซึ่งมีฐานะเท่ากับคำ และจัดอยู่ในหมวดคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ ตัวอย่างเช่น คน เกิด ดี

3.2) หน่วยคำไวยากรณ์ (grammatical morpheme) คือ หน่วยคำที่บ่งชี้ลักษณะหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ หน่วยคำชนิดนี้มีทั้งที่เป็นหน่วยอิสระ เช่น คำสรรพนาม คำบุพบท คำสันธาน เป็นต้น และหน่วยคำต่างๆ เช่น ในภาษาอังกฤษมีหน่วยคำพหูพจน์ -s หน่วยคำอดีตกาล -ed หน่วยคำเปรียบเทียบ -er -est เป็นต้น



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. การประกอบคำในภาษาไทย

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2548: 72 อ้างถึงใน ไสริยา วิมลสถิตพงษ์, 2558 : 60-61) ได้อธิบายว่าการประกอบคำขึ้นใช้ในภาษาไทยมีอยู่ 2 วิธีคือ **การรวมหน่วยคำ**และ**การซ้ำหน่วยคำ** ซึ่งแต่ละวิธีมีลักษณะและรายละเอียดของการนำหน่วยคำมาประกอบเข้าด้วยกัน ดังนี้

1) **การรวมหน่วยคำ** หมายถึง การนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกันและปรากฏเป็นคำใหม่ขึ้นใช้ในภาษา แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

คำพยาน และคำผสม



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. การประกอบคำในภาษาไทย

1.1) คำผสม หมายถึง คำที่สร้างขึ้นด้วยการรวมหน่วยคำอย่างน้อย 2 หน่วยคำ โดยที่มีหน่วยคำใดหน่วยคำหนึ่งเป็นหน่วยคำไม่อิสระ แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อยคือ

(1) คำผสมแท้ คือ คำผสมที่มีหน่วยคำไม่อิสระทั้งหมด เช่น

หน่วยคำไม่อิสระ

หน่วยคำไม่อิสระ

นัก-

-เลง

ร่า-

-เร้ง

ครั้น-

-เครง



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. การประกอบคำในภาษาไทย

(2) คำพยานเทียม คือ คำพยานที่มีหน่วยคำไม่อิสระประกอบเข้ากับหน่วยคำอิสระ

โดยหน่วยคำไม่อิสระที่นำมาประกอบนั้นอาจจะเป็นชนิดเต็มหน้า เต็มกลาง หรือเต็มหลังก็ได้ เช่น

หน่วยคำไม่อิสระ

หน่วยคำไม่อิสระ

สุ-

จริต

นัก-

เรียน

อนุ-

เคราะห์

เกษตร

-กร

สังคม

-นิยม



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. การประกอบคำในภาษาไทย

1.2) คำผสม หมายถึง คำที่เกิดจากการรวมหน่วยคำอิสระกับหน่วยคำอิสระเข้าด้วยกัน แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ คำประสม และคำซ้อน

(1) คำประสม หมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระที่มีความหมายต่างกันอย่างน้อย 2 หน่วยมารวมกัน เกิดเป็นคำใหม่คำหนึ่งมีความหมายใหม่ เช่น

ดอกฟ้า

หญิงที่สูงศักดิ์

ตีนกา

รอยย่นที่ปรากฏที่หางตา มีลักษณะคล้ายตีนของกา

รองพื้น

เครื่องสำอางประเภทหนึ่ง ใช้ทาผิวหน้าก่อนัดแป้ง

มือใหม่

ยังไม่ชำนาญ



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. การประกอบคำในภาษาไทย

- (2) คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาเรียงต่อกันโดยแต่ละคำนั้นมีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย ดังต่อไปนี้
- **ความหมายเหมือนกัน** หมายถึง หน่วยคำอิสระที่นำมาซ้อนกันนั้น หมายถึงสิ่งเดียวกันหรือเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ใหญ่โต ดุแล เร็วไว สูญหาย เลือกสรร
 - **ความหมายคล้ายกัน** หมายถึง หน่วยคำอิสระที่นำมาซ้อนกันนั้นมีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน พอลจะจัดเข้าในกลุ่มเดียวกันได้ เช่น อ่อนนุ่ม ไร่นา แข็งขา หน้าตา เขตแดน ถ้วยโถโอชาม
 - **ความหมายตรงกันข้าม** หมายถึง คำที่นำมาซ้อนกันนั้นมี ความหมายเป็นคนละลักษณะหรือคนละฝ่ายกัน เช่น ผิดถูก ชั่วดี เหตุผล สูงต่ำ ดำขาว



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

4. การประกอบคำในภาษาไทย

2) การซ้ำหน่วยคำ หมายถึง การกล่าวหน่วยคำอิสระนั้น ๆ 2 ครั้ง คำเกิดใหม่นั้น เรียกว่า “คำซ้ำ” คำซ้ำ หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยซึ่งเหมือนกันทุกประการหรืออีกนัยหนึ่ง การพูด หรือการเขียนคำใดคำหนึ่งอีกครั้งทำให้เกิดคำซ้ำ ในภาษาไทยคำทุกชนิดสามารถซ้ำได้ แต่ไม่ใช่คำทุกคำในแต่ละชนิดจะซ้ำได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความหมายของคำและบริบท เช่น

เด็ก ๆ ดำ ๆ กลัวย ๆ ไป ๆ มา ๆ



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

5. การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามแนวคิดทางไวยากรณ์

ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำเพื่อบอกชนิดและหน้าที่ทางไวยากรณ์ ดังนั้นจึงอาศัยเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจำแนกชนิดของคำหรือหมวดคำ ซึ่งตำราหรือแนวทางทางไวยากรณ์แต่ละเล่มก็จะใช้เกณฑ์แตกต่างกันไปส่งผลให้ได้ประเภท ชนิด หรือหมวดคำแตกต่างกันไปด้วย ในการศึกษาภาษาไทย โดยเฉพาะในแบบเรียนภาษาไทย ได้รับอิทธิพลของไวยากรณ์แนวต่าง ๆ ในบทนี้จะนำเสนอ 3 แนว คือ

- 1) ไวยากรณ์แนวดั้งเดิม
- 2) ไวยากรณ์แนวโครงสร้าง
- 3) ไวยากรณ์ไทยของ นววรรณ พันธุเมธา



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

5. การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามแนวคิดทางไวยากรณ์

- 1) ไวยากรณ์แนวดั้งเดิม (traditional grammar) เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากหนังสือหลักภาษาไทยของ พระยาอุปทิศศิลปสาร ที่อาศัยเกณฑ์ด้านความหมาย ตำแหน่ง และหน้าที่ ซึ่งแบ่งชนิดของคำออกเป็น 7 ชนิด
- 2) ไวยากรณ์แนวโครงสร้าง (structural grammar) เป็นแนวคิดที่ วิจิณต์ ภาณุพงศ์ นักภาษาศาสตร์โครงสร้าง อาศัยเกณฑ์ตำแหน่งโดยใช้กรอบประโยคทดสอบวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งแบ่งชนิดของคำออกเป็น 26 ชนิด (หมวดคำ)
- 3) ไวยากรณ์ไทยของ นววรรณ พันธุเมธา เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลไวยากรณ์ปริวรรตและไวยากรณ์การก โดยใช้เกณฑ์หน้าที่ในการสื่อสารและเกณฑ์ความหมาย ซึ่งแบ่งชนิดของคำออกเป็น 6 ชนิด

ชนิดของคำตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิม (พระยาอุปกิตศิลปสาร)	ชนิดของคำตามไวยากรณ์โครงสร้าง (วิจิตร ภาณุพงศ์)	ชนิดของคำตามแนวไวยากรณ์หน้าที่ (นววรรณ พันธุมธา)
1. คำนาม - สามานยนาม - วิสามยนาม - สมุหนาม - ลักษณะนาม - อาการนาม 2. คำสรรพนาม - บุรุษสรรพนาม - ประพันธสรรพนาม - วิภาคสรรพนาม - นิยมสรรพนาม - อนิยมสรรพนาม - ปฤจฉาสรรพนาม 3. คำกริยา - อกรรมกริยา - สกรรมกริยา - วิคตรรถกริยา - กริยานุเคราะห์ 4. คำวิเศษณ์ - ลักษณะวิเศษณ์ - กาลวิเศษณ์ - สถานวิเศษณ์ - ประมาณวิเศษณ์ - นิยมวิเศษณ์ - อนิยมวิเศษณ์ - ปฤจฉาวิเศษณ์ - ประติเชธวิเศษณ์ - ประพันธวิเศษณ์ 5. คำบุพบท - บุพบทที่ไม่เชื่อมกับคำอื่น - บุพบทที่เชื่อมกับคำอื่น 6. คำสันธาน - เชื่อมความคล้ายตาม - เชื่อมความขัดแย้ง - เชื่อมความต่างต่อนกัน - เชื่อมความเป็นเหตุเป็นผลกัน - เชื่อมความที่เลือกเอา - เชื่อมความที่แบ่งรับรอง - เชื่อมเพื่อให้ความสละสลวย 7. คำอุทาน - อุทานบอกอาการ - อุทานเสริมบท	1. หมวดคำนามและคำกริยาชนิดต่าง ๆ - หมวดคำนาม - หมวดคำกริยาอกรรม - หมวดคำกริยาสกรรม - หมวดคำกริยาทวิกรรม - หมวดคำกริยาอกรรมย่อย 2. คำคุณศัพท์หรือคำกริยาอกรรมย่อย 3. หมวดคำช่วยกริยา - หมวดคำช่วยหลังกริยา - หมวดคำช่วยหน้ากริยา 4. หมวดคำปฏิเสธ 5. หมวดคำหน้ากริยาและหลังกริยา - หมวดคำหน้ากริยา - หมวดคำหลังกริยา 6. หมวดคำลงท้าย 7. หมวดคำกริยวิเศษณ์ 8. หมวดคำพิเศษ 9. หมวดคำสรรพนาม 10. หมวดคำลักษณนาม 11. หมวดคำที่เกี่ยวกับจำนวน - หมวดคำจำนวนนับ - หมวดคำลำดับที่ - หมวดคำหน้าจำนวน - หมวดคำหลังจำนวน 12. หมวดคำที่เกี่ยวกับการกำหนด - หมวดคำบอกกำหนดเสียงตรีและจัตวา - หมวดคำบอกกำหนดเสียงโท 13. หมวดคำบอกเวลา 14. หมวดคำบุพบท 15. หมวดคำเชื่อม - หมวดคำเชื่อมนาม - หมวดคำเชื่อมอนุพากย์	1. คำหลัก - คำนาม - นามสามัญ - นามวิสามัญ - คำกริยา - กริยาแสดงอาการ - กริยาแสดงสภาพ - กริยาแสดงการประสบ 2. คำแทน - คำบอกบุรุษ - คำชี้เฉพาะ - คำไม่ชี้เฉพาะ - คำบอกจำนวน - คำบอกการแยก - คำบอกผู้ร่วมทำ 3. คำขยาย - คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา - คำที่ขยายคำนาม - คำที่ขยายกริยา - คำที่ขยายคำขยาย 4. คำเชื่อม - คำเชื่อมเดี่ยว - คำเชื่อมผสม 5. คำเสริม - คำบอกมาลา - คำบอกการถาม - คำบอกสถานภาพ 6. คำเรียก-ร้อง - คำเรียกขาน - คำอุทาน



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

5. การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามแนวคิดทางไวยากรณ์

กล่าวโดยสรุป การจำแนกหมวดคำภาษาไทยโดยใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันทำให้มีจำนวนชนิดของคำที่แตกต่างกันไปด้วย คำบางชนิดปรากฏในทุกไวยากรณ์แต่แตกต่างกันที่ชื่อเรียก อย่างไรก็ตามเรื่องชนิดของคำนี้เป็นมโนทัศน์สำคัญในระบบไวยากรณ์เพราะเป็นการจำแนกขั้นพื้นฐาน นักไวยากรณ์แต่ละยุคสมัย จึงอาศัยแนวคิดและทฤษฎีเพื่อมาอธิบายชนิดของคำในภาษาไทย

ทั้งนี้เพื่อมิใช่หักล้างหรือโต้แย้งทฤษฎีที่มีอยู่ก่อน เพียงแต่ต้องการเติมเต็มมุมมองการศึกษาเรื่องชนิดของคำในภาษาไทยให้เท่าทันปัจจุบันและอธิบายปรากฏการณ์ของภาษาไทยให้ครอบคลุมมากที่สุด



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

5. การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามแนวคิดทางไวยากรณ์

1) หนังสือหลักภาษาไทย ของ พระยาอุปถัมภ์คัลปสาร การจำแนกคำโดยอาศัยความหมายเป็นเกณฑ์ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจน ทั้งนี้ เพราะการรับรู้ความหมายมีความซับซ้อนและขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของบุคคล เป็นเรื่องที่ศึกษาโดยตรงไม่ได้ ไม่สามารถให้คำจำกัดความที่แน่นอนไม่ได้ ดังนั้น คำคำเดียวที่มีหลายความหมาย หลายหน้าที่จึงสามารถจัดอยู่ได้ในหลายหมวดคำ เช่น คำว่า เร็ว เป็นคำบอกอาการ แต่ก็ถูกจัดเป็น วิเศษณ์ เมื่อเป็นเช่นนี้จะมีคำมากมายที่ไม่สามารถจัดได้ว่าเป็นคำชนิดใด เช่น อืม ขยัน รับผิดชอบ เป็นต้น



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

5. การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามแนวคิดทางไวยากรณ์

2) โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์ ของ ศ.ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ นักวิชาการเรียกการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวนี้ว่า ไวยากรณ์โครงสร้าง (Structural grammar) โดยนักภาษาศาสตร์โครงสร้างมองว่าการจำแนกหมวดคำไม่ควรใช้เกณฑ์หลายเกณฑ์ปนกัน ควรใช้เกณฑ์เดียวไปให้ตลอด จะทำให้เราเห็นลักษณะที่แท้จริงของภาษาที่กำลังวิเคราะห์อยู่ โดยไวยากรณ์แนวนี้ใช้เกณฑ์ตำแหน่ง โดยอาศัยกรอบประโยคทดสอบ ทำให้เห็นกระบวนการศึกษาภาษาตามแนวภาษาศาสตร์ชัดเจนขึ้น ทำให้มีความเที่ยงตรงแม่นยำและสม่ำเสมอในการจำแนก โดยมีทั้งสิ้น 26 หมวดคำ ทำให้มีชนิดของคำเป็นจำนวนมาก



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

5. การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามแนวคิดทางไวยากรณ์

3) ไวยากรณ์ไทย ของ รศ.ดร.นวรรณ พันธุเมธา สุราสินี ปิยพสุนทรา (2559: 109) กล่าวว่า ความพยายามแก้ปัญหาการแบ่งชนิดของคำภาษาไทยนั้นเกิดขึ้นในระดับของผู้กำหนดนโยบายภาษา คือ คณะกรรมการของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการได้เป็นเจ้าภาพในการเชิญนักไวยากรณ์ที่มีชื่อเสียงของไทย เข้าร่วมประชุมหาข้อสรุปในการจำแนกหมวดคำ เพื่อสร้างตำราที่จะใช้กำหนดเป็น “บรรทัดฐาน” สำหรับการจำแนกชนิดของคำภาษาไทย แสดงถึงความพยายามที่จะให้เกิดความเข้าใจตรงกันในหมู่ผู้ศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ใช้ภาษาไทยทั่วประเทศ จึงเกิดเป็นหนังสืออุเทศภาษาไทย ชุด บรรทัดฐานภาษาไทย จำแนกชนิดของ คำในภาษาไทยโดยใช้เกณฑ์หน้าที่ เกณฑ์ตำแหน่งที่คำปรากฏและสัมพันธ์กับคำอื่น รวมทั้งเกณฑ์ความหมายประกอบกัน ทำให้จำแนกคำออกได้เป็น 12 ชนิด ทั้งนี้ ปาไลตา ผลประดับเพ็ชร (2562 : 60) กล่าวว่า “ตำรานี้พยายามแก้ปัญหาความ “ซ้ำซ้อน” ของตำราเดิม”



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

5. การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามแนวคิดทางไวยากรณ์

กล่าวโดยสรุป แม้จะมีตำราไวยากรณ์หลายเล่ม แต่ละเล่มก็ใช้แนวคิด ทฤษฎี และเกณฑ์ในการจำแนกคำแตกต่างกัน ทำให้เห็นมุมมองการวิเคราะห์ภาษาไทยที่หลากหลาย **ไม่มีตำราใดถูกต้องเหมาะสมกว่าตำราใด** ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกใช้ตำราใดในการวิเคราะห์ ทั้งนี้การจำแนกหมวดคำยังคงเป็นปัญหาและมีข้อจำกัดบางประการที่ต้องศึกษาค้นคว้าต่อไป เพราะมโนทัศน์เรื่องคำ มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ภาษาในระดับที่สูงขึ้น คือ วลี ประโยค และข้อความ



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

อ้างอิง

จรัลวีไล จรูญโรจน์. (2548). **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จินดา เสงี่ยมบูรณ์.(2542).**ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

นวรรณ พันธ์เมธา.(2554). **ไวยากรณ์ไทย** .(พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

น้ำเพชร จินเลิศ.การจำแนกหมวดคำในตำราหลักไวยากรณ์ไทย : หลากวิธีคิดหลายทฤษฎี. **วรรณวิทัศน์**, 6 : 189–216.



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

อ้างอิง

ปาไลตา ผลประดับเพ็ชร.การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย : ความเหมือน ความต่าง ของตำราหลักภาษาไทย กับหนังสืออุเทศภาษาไทย ชุด บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3. **วิจิตรวรรณสาร**,3(3) :25-62.

ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ.(2558). ภาษาคืออะไร. ใน ดิยา ศรีนรารัตน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์. (บรรณาธิการ.), **ภาษาและภาษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิจิตร ภาณุพงศ์.(2532). **โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์**.(พิมพ์ครั้งที่ 10).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

อ้างอิง

- โศรยา วิมลสถิตพงษ์.(2558). การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ .คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.(ออนไลน์)
- สุนันท์ อัญชลีนุกูล. (2547). ระบบคำภาษาไทย.กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธาสินี ปิยพสุนทรา.(2559). ความรู้พื้นฐานทางภาษาไทย.ปทุมธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. (2555). หน่วยคำ ใน บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 3), วัลยา ช่างขวัญยืน (บรรณาธิการ).กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.



ภาษาศาสตร์เบื้องต้น

สำหรับครูภาษาไทย

อ้างอิง

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ. (2554). **ทฤษฎีไวยากรณ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุปกิตศิลปสาร,พระยา.(2548). **หลักภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.